

BENIGNUS SZOLITER MÁJLÉZIÓK GYERMEKKORBAN

(edukációs anyag orvostanhallgatók számára)

Szerző: Dr. Kadenczki Orsolya

általános csecsemő-és gyermekgyógyász, gyermek-gasztroenterológus

Rövidítések

AD	autoszomális domináns
AFP	alfa-fötoprotein
AR	autoszomális recesszív
CEUS	kontrasztanyagossal ultrahang vizsgálat
FNH	fokális noduláris hiperplázia
HCC	hepatocelluláris carcinoma
NASH	non alkoholos zsírmáj
OAC	fogamzásgátló

Általános megfontolások

A rutin képalkotó vizsgálatok használatával megemelkedett a májban incidentálisan felfedezett elváltozások száma, melyek többsége jóindulatú. Ezek a következők:

- ciszta
- hemangioma
- fokális noduláris hiperplázia
- mesenchimális hamartoma
- hepaticus adenoma

Ezeknek a pontos incidenciája nem ismert, hiszen többségük tünetmentes, ritkák és sokszor (mivel nem végeznek képalkotó vizsgálatot minden esetben) felfedezetlenek maradnak.

I. Cisztikus léziók

- leggyakoribb elváltozás felnőttkorban
- prevalencia: 2.5-18%
- gyermekkorban szokatlan, elégtelen adat a prevalenciáról és kialakulásukról
- lehet szoliter és akár multiplex
- egyszerű és összetett formája ismert

Hepatikus ciszták klasszifikációja	
Egyszerű	
Szoliter	
<ul style="list-style-type: none"> • multiplex • policisztás májbetegség 	
Összetett	
Cisztadenoma	
<ul style="list-style-type: none"> • mesenchimális hamartoma • ciliált hepatikus előbél (foregut) ciszta • biliáris hamartoma • epidermoid ciszta (malignus potenciál) • cisztikus teratoma (malignus potenciál) 	
Epevezetékhez társuló	
<ul style="list-style-type: none"> • Caroli betegség 	
Infektív	
<ul style="list-style-type: none"> • parazita (hidatid ciszta) • piogén tályog 	

a) Egyszerű:

- kongenitális biliáris malformáció
- nincs kapcsolat az epevezetékkel
- diagnosztika: UH-gal – jellemzői:
  - hangárnyákot nem ad
  - unilokuláris
  - jól definiált, de alig látható fal
  - ciszta mögött lévő szövetekben erősebb jelek láthatók
- ha szeptált, multilokuláris, kalcifikálódott, irreguláris falú a ciszta, akkor komplex-nek tekintendő és azonnal további vizsgálatokat igényel!
- általában tünetmentes, apró (<3cm) és mérete stabil
- ha tünetet okoz vagy mérete > 4cm, további kivizsgálást igényel – MRI vizsgálat
- míg felnőttben konzervatív kezelés elegendő, gyermekben gondolni kell alapbetegségre, mint ciliáris vagy ductal plate rendellenességre
- kezelése konzervatív, valószínű a regresszió vagy felszívódás

b) Összetett:

Összetett hepatikus ciszták radiológiai és klinikai Red Flag jelei
<ul style="list-style-type: none"> • 3-4 cm • progresszív vagy akut tünetek • kóros vérkémiái (máj) eltérések • gyors növekedés rendszeres követés során • kalcifikáció • vastag vagy irreguláris ciszta fal • nem homogén ciszta tartalom • szeptáltság <ul style="list-style-type: none"> – multilokuláris

– intramurális nodulusok	
Mesenchimális hamartoma	<ul style="list-style-type: none"> • nagy, multicisztás kongenitális lézió • általában tünetei vannak: feszülő has, tapintható terime • 3. életév előtt diagnosztizálják • fiúkban gyakoribb • multiszeptált megjelenés a leggyakoribb, de lehet szolid vagy kevert szolid/cisztikus megjelenése • a szolid UH-gal nem különíthető el a hepatoblastomától! <ul style="list-style-type: none"> ○ kontrasztos UH ○ MRI elvégzése szükséges ilyen esetben • mérete nő az 1 hónapban, majd vagy megáll a növekedésben, vagy nő vagy összemegy • nem-differenciált embrionális sarcoma prekuzora lehet, ezért javasolt az eltávolítása az észlelést követően
Biliáris hamartoma	<ul style="list-style-type: none"> • ritka, prevalenciája 0.9% • benignus (egyelőre nem zárható ki az a tény, hogy felnőttkorban malignizálódhat) • kicsi (<1.5cm) • többszörös lézió • embrionális epeút maradvány <ul style="list-style-type: none"> ○ UH kép: hyper-és hypoechogén területek üstökös farok szerű képpel • MRI: <ul style="list-style-type: none"> ○ legérzékenyebb módszer ○ olyan a kép, mint a csillagos ég
Ciliáris előbél ciszta	<ul style="list-style-type: none"> • többnyire tünetmentes • már prenatálisan is detektálható lehet • extrém ritka • szoliter, uni-vagy multilokuláris • <4 cm • általában a bal lebenyben van, a IV-es lebenyben • UH-gal, MRI-vel látható, de a diagnózis többnyire szövettanon alapszik • malignusan elfajulhat, ezért eltávolítása megfontolandó, különösen, ha növekszik vagy > 4 cm
Biliáris cisztadenoma	<ul style="list-style-type: none"> • lassan nő • nőkben gyakoribb • gyermekkorban extrém ritka • multilokuláris megjelenés és szeptáltáság jellemző • kontrasztos UH és MRI segíti a diagnózist – meg kell ítélni erekkel, epeutakkal a kapcsolatát • malignusan elfajulhat, ezért eltávolítása megfontolandó

c) Policisztás májbetegség:

- ritka betegség
- a májban rengeteg apró, folyadékkal telt ciszta van, > 10 darab, ritkán diffúzan involválják a májat és emiatt kompressziós tüneteket okoznak
- formái:
  - izolált: AD, általában tünetmentes, incidentális felfedezés
  - policisztás vesebetegséghez társuló: AD/AR

- a ciszták száma fokozatosan nő és a tünetmentes állapot után jelentkeznek a komplikációk: ruptúra, fertőzés, vérzés, majd portális hipertenzió
- definitív terápia a májtranszplantáció

II. Szolid léziók

Fokális noduláris hiperplázia	<ul style="list-style-type: none"> • 2. leggyakoribb lézió • idősebb gyermekekben, fiatal felnőttekben észlelik • nőkben gyakoribb (nem kontraindikációja OAC szedésének) • általában szoliter, esetek 1/3-ban multiplex • < 5 cm • 1/3 esetben tünetmentes • tünetek: hasi fájdalom > 7 cm méret esetén • portális traktus vaszkuláris sérülését követően létrejövő regenerációs folyamat következménye • UH: <ul style="list-style-type: none"> ○ izoechogén lézió ○ Doppler UH-gal hipervaszularizált ○ kontrasztos UH-gal diagnosztizálható, ritkán van szükség MRI-re • ha bizonytalan a diagnózis vagy felmerül malignitás, szövettani mintavétel vagy sebészi eltávolítás szükséges • felnőtteknél nem szükséges követés csak OAC szedése mellett, ebben az esetben 2-3 évente UH-gal • gyermekkorban 6-12 havonta ajánlják az UH kontrollt, növekedés, megjelenésben változás vagy tünet esetén szóba jön rezekció, embolizáció vagy artériás ligáció
Noduláris regeneratív hiperplázia	<ul style="list-style-type: none"> • a portális hipertenzió legfőbb oka fiatal, nem cirrhotikus betegekben • számos predisponáló tényezővel összefüggésbe hozzák: reumatológiai, hematológiai, onkológiai, immun • a regeneratív csomókat atrofizált májszövet veszi körül, fibrózis nincs jelen • a csomók mérete a néhány mm-től a több cm-ig terjed • MRI segít a diagnózis felállításában és segít elkülöníteni pl. FNH-től, de biztos diagnózist a szövettani vizsgálat ad • követése az alapbetegség és a portális hipertenzó kezelését jelenti
Adenomák	<ul style="list-style-type: none"> • gyermekkori májtumorok 2-4%-át teszik ki • szerzett benignus léziók • malignus elfajulás HCC-vé előfordulhat • főként OAC-ot szedő serdülőkben alakul ki 5 év hormonszedés után vagy terhesség alatt • rizikó tényező: obezitás, NASH, metabolikus X szindróma • fiatalabb életkorban tárolási betegségekhez társulhat • többnyire szoliter léziók • MRI és/vagy szövettan alapján 6 típusát különítik el, emiatt az alkalmazandó képalkotó az MRI • rezekció javasolt: <ul style="list-style-type: none"> ○ férfi nem ○ >5cm

	<ul style="list-style-type: none"> ○ bizonyos altípusok (vérezhet, malignizálódhat)
Fokális zsíros elfajulás	<ul style="list-style-type: none"> • sok, apró (<2cm) zsírt tartalmazó csomó látható a májban • UH: hipoechogén terület, átlagosan 22 mm-es, rosszul körülhatárolható, és tipikus helyeken fordul elő: <ul style="list-style-type: none"> ○ a bal portális véna vagy a lig. falciforme mellett (a IV. szegmentum hátsó része) és az epehólyag mellett (IV. és V. pericholecistás szegmentumok) ○ a fokális steatosis vagy a zsír hiánya olyan elváltozásokra utalnak, melyek több szegmentumot érintenek, vagy egynél több lebenyt foglalnak el, és gyakran kiterjednek a tokra • malignus betegség az anamnézisben, többgócú vagy jól definiált léziók, a diffúz heterogén lerakódás és az atipikus zsírlarakódási minták (VIII. és III. szegmens) diagnosztikai kihívást jelenthetnek • MRI jelenleg a legérzékenyebb képalkotó technika, kétes esetekben kell alkalmazni • hosszú távú követés során egyes betegeknél az elváltozások teljesen megszűnnek
Hepatitis hemangiómák	<ul style="list-style-type: none"> • leggyakoribb benignus májléziók csecsemőkorban • endotéllel bélelt érgomolyagok tápláló és elvezető erekkel • különböznek az epitelioid hemangioendoteliómáktól (malignus elfajulás veszélye) és a felnőttkori máj hemangiómáktól, melyek vénás malformációk • két alcsoportba sorolhatók klinikai viselkedés (proliferációs periódus és involúció) és a glükóz transzporter protein 1 (GLUT-1) immunhisztokémiai expressziója alapján: <ul style="list-style-type: none"> ○ veleszületett hemangióma (GLUT-1 negatív): nagy áramlású vaszkuláris daganatok, amelyek a méhen belül proliferálnak, és születéskor érik el a maximális méretüket és érhalózatukat, majd 12-28 hónapos korra visszahúzódnak. Már prenatálisan észlelhetők, az esetek 1/3-t teszik ki. Méretük elérheti a 10 cm-t, szoliterek. Tünete lehet a hasi terime vagy neonatális szívelégtelenség, enyhe vérszegénység, trombocitopénia (vérzés és trombozisz következménye a hemangiómán belül). ○ infantilis hemangióma (GLUT-1 pozitív): társulhat bőr hemangiómával (annak a babának, aki <6 hónapos, 5 vagy több hemangiómája van, vizsgálni kell ultrahanggal a máját), multifókuszú vagy diffúz megjelenésű, születés után jelentkeznek, progresszív növekedést mutat 6 hónapos korig, majd 3 éves korra visszahúzódnak. Általában tünetmentes, de szívelégtelenségként is jelentkezhet, vagy később májelégtelenséget és/vagy hasi kompartment szindrómát okozhat a diffúz formája. • diagnózisa a klinikai viselkedésen és a képalkotó vizsgálaton alapszik • szövettani vizsgálatra ritkán van szükség • diagnosztika: Doppler-UH: jól körülhatárolható, hipoechogén vagy hiperechogén elváltozás, megnagyobbodott artériákkal és vénákkal, mind a periférián, mind a lézió közepén. Meszesedés a

	<p>veleszületett formára jellemző. Fontos az áramlás és a shunt értékelése nagy perctérfogatú szívelégtelenség kockázatának felméréséhez.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nem egyértelmű diagnózis esetén (atipikus klinikai lefolyás vagy képalkotó jellemzők) esetén kontrasztanyag MRI és/vagy rezekció szükséges • követése szükséges a szövődmények magas kockázata miatt, különösen a többszörös és diffúz típusok esetén. Indokolt a transzaminázok, a bilirubin, a véralvadási funkció, a TSH és a T4 kezdeti vizsgálata. • minden olyan betegnél, akinél shunt jelei mutatkoznak, echokardiográfiát kell végezni
<p>Hepatikus vénás malformációk</p>	<ul style="list-style-type: none"> • gyakori incidentális terimék • főként serdülőkorban alakulnak ki • nem regrediálódik • Doppler-UH elegendő a diagnózis felállításához • többség tünetmentes és stabil • malignizálódás veszélye nem áll fent • követése nem szükséges • >5 cm-es lézió esetén, az alacsony kockázat ellenére évente/2 évente javasolt ellenőrzés
<p>Kongenitális vaszkuláris malformációk</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ritka • egy vagy több kapcsolat a. hepaticától a v. hepaticáig (arteriovenosus) vagy az a. hepaticától a v. portae-ig (arterioportális) vagy a v. portae-től a szisztémás keringésig (portoszisztémás) • lehet izolált vagy a Rendu-Osler-Weber betegség része • UH-gal cisztikus lézióknak látható, ezért javasolt Doppler-UH végzése • betegek többsége tünetmentes, nem igényel kezelést • tünetek lehetnek: <ul style="list-style-type: none"> ○ szívelégtelenség ○ anémia ○ portopulmonáris szindróma ○ hepatopulmonáris szindróma

Kivizsgálási stratégia

Figyelembe kell venni:

- beteg életkora
- kórrajz: családi anamnézis, korábbi betegségek, külföldi utazások, gyógyszerek
- fizikális vizsgálat
- biokémiai vizsgálatok
- képalkotó vizsgálatok
- szövettani eredmény (bizonyos esetekben)
- malignus etiológia tisztázása – agresszívebb kivizsgálási stratégiát igényel

Malignitás kockázatát jelző red flag jelek	
Alapbetegség	<ul style="list-style-type: none"> • koraszülöttség és extrém alacsony születési súly • krónikus májbetegség: <ul style="list-style-type: none"> – hepatitis B, C – alfa-1-antitripszin hiány – progresszív familiáris intrahepaticus cholestasis – Alagille szindróma • anyagcsere betegség: <ul style="list-style-type: none"> – 1-es típusú tirozinémia – galaktozémia – glikogén tárolási betegség (I, III, IV) – hereditár hemochromatosis – Wilson-kór – 3-as típusú MODY • egyéb szisztémás betegség: <ul style="list-style-type: none"> – Fanconi anémia – 21-es triszómia – Bechwith-Wiedemann szindróma – Familiáris adenomatosus polipózis
Gyógyszer	<ul style="list-style-type: none"> • metotrexát • karbamazepin
Klinikai jel	<ul style="list-style-type: none"> • hepatomegália • hasfeszülés • korai pubertás
Laboreltérés	<ul style="list-style-type: none"> • trombocitopénia • citopénia • emelkedett AFP

Képalkotó vizsgálatok

1. Ultrahang: elsőként választandó
  - Doppler
  - CEUS: kontrasztanyagot UH
2. MRI:
  - alkalmas:
    - a lézió karakterizálására
    - malignitás megítélésére
  - MR kolangiográfia:
    - hepatobiliáris utak karakterizálása
    - multiplex ciszták vagy epeút tágulat megítélésére
  - ha nem elérhető, akkor helyette CEUS javasolt
3. CT: ha a többi nem elérhető

Kivizsgálási algoritmus

